

**MINISTERSTVO ŠKOLSTVA, VEDY, VÝSKUMU A ŠPORTU
SLOVENSKEJ REPUBLIKY**

ŠTÁTNY PEDAGOGICKÝ ÚSTAV BRATISLAVA

OBSAH VZDELÁVANIA

PRE 3. A 7. ROČNÍK

**PRE ŽIAKOV S AUTIZMOM ALEBO ĎALŠÍMI PERVAZÍVNÝMI
VÝVINOVÝMI PORUCHAMI (BEZ MENTÁLNEHO POSTIHNUTIA)**

Obsah vzdelávania pre 3. a 7. ročník
pre žiakov s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami (bez mentálneho postihnutia) základnej školy ako súčasť vzdelávacieho programu pre žiakov s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami (bez mentálneho postihnutia)
schválilo Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky
pod číslom 2011-7640/17854:1-914 dňa 17. mája 2011

OBSAH

Rozvíjanie komunikačných schopností a sociálnych zručností pre 3. a 7. ročník pre žiakov s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami (bez mentálneho postihnutia)	3
Rozvíjanie grafomotorických zručností a písanie pre 3. ročník pre žiakov s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami (bez mentálneho postihnutia)	6
Rozvíjanie komunikačných schopností a sociálnych zručností pre 3. a 7. ročník pre žiakov s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami (bez mentálneho postihnutia) s vyučovacím jazykom maďarským	9
Rozvíjanie grafomotorických zručností a písanie pre 3. ročník pre žiakov s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami (bez mentálneho postihnutia) s vyučovacím jazykom maďarským	12

ROZVÍJANIE KOMUNIKAČNÝCH SCHOPNOSTÍ
A
SOCIÁLNYCH ZRUČNOSTÍ
PRE 3. A 7. ROČNÍK
PRE ŽIAKOV S AUTIZMOM ALEBO ĎALŠÍMI PERVAZÍVNÝMI
VÝVINOVÝMI PORUCHAMI (BEZ MENTÁLNEHO POSTIHNUTIA)

3. ROČNÍK

CIELE

- Používať bežné sociálne verbálne rutiny,
- spontánne iniciovať, udržať a viesť jednoduchý verbálny rozhovor,
- učiť sa ďalšie pravidlá rozhovoru,
- vnímať, rozumieť a používať jednoduché gestá počas rozhovoru,
- učiť sa porozumieť jednoduchým metaforám,
- vedieť reagovať odpoveďami na bežné otázky týkajúce sa osobných údajov, bydliska, školy a iné,
- dodržiavať pravidlá správania v triede, v škole a na verejnosti.

OBSAH

Rozvíjanie komunikačných schopností a sociálnych zručností spontánne, v primeraných sociálnych situáciách. Rozširovanie nadobudnutých schopností a zručností na spolužiakov, rovesníkov. Vedieť sa pozdraviť pri stretnutí a lúčení, pri vstupe do miestnosti a odchode z miestnosti, požiadať o niečo - počkať kým dokončí ten, kto rozpráva, vrátiť niečo s poďakovaním a pod.).

Používanie naučených sociálno-komunikačných zručností pri komunikácii s dospelým, s rovesníkmi.

Precvičovanie pravidiel rozhovoru - striedanie rolí, pohľad do očí s partnerom, rozvíjanie už načatej témy rozhovoru, držať sa načatej témy rozhovoru, neodbiehať k svojmu záujmu rozhovoru a pod.

Nacvičovanie používania intenzity hlasu za účelom sebakontroly a sebaovládania pri komunikácii so spolužiakmi, rovesníkmi.

Priradovanie zmyslu a významu rôznym gestám v modelových situáciách.

Vysvetľovanie jednoduchých slovných metafor a ich používanie.

Precvičovanie pohotovosti v poskytovaní informácií o sebe v rozhovoroch s dospelými, aj s rovesníkmi - meno, adresa bydliska, školy, vek žiaka a iné.

Používanie a utvrdzovanie zaužívaných pravidiel správania súvisiacich so životom v triede, škole.

PROCES

Priradovanie zmyslu rôznym gestám v dramatizovaných situáciách, „prekladanie“ gest do slov a slová do gest, prehrávanie životných situácií a ich sprevádzanie bežnými gestami. Odporúčaný je nácvik s dospelými a postupný transfer do reálnych situácií.

Vyberať také metafory, ktoré sú primerané veku a komunikačným schopnostiam žiaka. Slovné metafory je potrebné vysvetľovať, precvičovať ich používanie rôznymi formami: v rámci hier, hranie rolí, používaním pracovných listov, čítanie textu a nahrádzanie metafor pravým významom a podobne.

Bežné pravidlá správania, viazané na určité situácie (čakanie na pedagóga, presun do inej učebne, čakanie v rade na obed a pod.), môžeme vizualizovať pre žiaka zrozumiteľnou neverbálnou formou.

7. ROČNÍK

CIELE

- Vedieť vyjadriť svoje bežné pocity a želania,
- učiť sa vyjadriť špecifické pocity a potreby,
- učiť sa rozlišovať dôležitosť informácií a ich rozširovanie, napr. vedieť udržať tajomstvo, súkromnú informáciu a pod.,
- učiť sa vnímať rovesnícke trendy v úprave zovňajšku,
- rozširovať vedomosti a praktické zručnosti z oblasti dodržiavania osobnej hygieny.

OBSAH

Nacvičovanie rôznych spôsobov adekvátneho vyjadrovania vzťahu žiaka k činnosti.

Vyjadrenie, pomenovanie, komentovanie prežívaných pozitívnych, aj negatívnych emócií.

Hry na precvičovanie rozpoznávania a správneho pomenovania prežívaného emocionálneho stavu žiaka - v malých skupinách rovesníkov. Predvádzať rôzne životné situácie, analyzovať pocity, ktoré ich môžu sprevádzať, analyzovať ich príčiny a precvičovať adekvátne reakcie na ne (vrátane mimiky, gestikulácie, očného kontaktu a pod.).

Precvičovanie situácií, v ktorých sa zdôrazní dôvernosť nejakej informácie a potreba zamlčať ju, resp. „nepovedať všetko“, čo neznamená, že je to klamstvo (rozpoznávanie situácií, v ktorých je potrebné niečo zamlčať, aby sme sa vyhli ublíženiu niekomu a pod.).

Upriamenie pozornosti žiakov na rozličné prvky zovňajšku, ktoré sú bežné pre rovesníkov a ktoré súvisia s trendmi v móde, umení.

Dodržiavanie osobnej hygieny, zásady jej dodržiavania. Dávať do súvislosti udržiavanie osobnej hygieny s reakciami rovesníkov na žiaka.

PROCES

V rôznych situáciách, ktoré sa viažu predovšetkým na voľnočasové aktivity, naďalej nacvičovať rôzne spôsoby adekvátneho vyjadrovania vzťahu žiaka k činnosti, napr.: „To mám rád, to sa mi páči, túto hru sa nerád hrám, radšej by som si zahral...“ a podobne.

V situáciách, ktoré sú príjemné, učíme žiaka pomenovať prežívané emócie („Je mi fajn, cítim sa dobre, je mi príjemne.“), v opačných situáciách vyjadrovať opačné emócie.

Okrem bežných vonkajších znakov ako je farba vlasov, očí, svetlosť pleti a iné, upozorňujeme žiakov na prvky zovňajšku, ktoré sú bežné pre ich rovesníkov a ktoré súvisia s trendmi v móde, sledovanými televíznymi seriálmi, uznávanou hudbou a pod. Zaraďujeme hranie rôznych hier na postreh a primeranosť úpravy zovňajšku - vzhľadom na rôzne bežné a aj slávnostné situácie (priradovanie oblečenia k situáciám, k ľuďom, k pohlaviu a pod.).

V rámci medzipredmetových vzťahov do obsahu vzdelávania žiaka zaraďovať informácie o udržiavaní osobnej hygieny, o konkrétnom postupe a zásadách pri jej dodržiavaní na základe týždenného harmonogramu povinností. Ak je to potrebné, odporúčame vizualizovať a rozkrokovat' jednotlivé postupy dodržiavania osobnej hygieny.

**ROZVÍJANIE GRAFOMOTORICKÝCH ZRUČNOSTÍ A PÍSANIE
PRE 3. ROČNÍK
PRE ŽIAKOV S AUTIZMOM ALEBO ĎALŠÍMI PERVAZÍVNÝMI
VÝVINOVÝMI PORUCHAMI (BEZ MENTÁLNEHO POSTIHNUTIA)**

3. ROČNÍK

CIELE

- Zlepšiť úhl'adnosť písomného prejavu,
- optimalizovať veľkosť písma,
- zrýchliť tempo písania,
- vedieť dodržať určenú grafickú úpravu písaného textu,
- dbať na úhl'adnosť rozloženia písaného textu.

OBSAH

Spevňovacie a uvoľňovacie cviky prstov a rúk, vrátane celého tela, zaradované po určitom čase písania s frekvenciou podľa dispozície k unaviteľnosti žiaka (psychickej alebo/a fyzickej).

Uvoľňujúce riadené čmáranie veľkých tvarov na vertikálnej a horizontálnej podložke.

Odpisovanie slov do riadku.

Odpisovanie súvislého textu – na seba nadväzujúce vety, krátky príbeh.

Prepis textu: z tzv. tlačeneho písma do písaného, ak žiak používa pripísaní písmená písanej abecedy. V opačnom prípade, t. j. ak žiak bežne pri písaní používa písmená tlačenej abecedy, prepisuje text s použitím písmen tlačenej abecedy (tzv. paličkové písmo alebo písmená veľkej tlačenej abecedy) z predlohy napísanej písaným písmom.

Odpisovanie a prepis textu účelne členeného do riadkov (rýmované riekanky).

Odpisovanie slov z tabule, resp. z individuálnej predlohy, s dodržaním vyučujúcim určenou veľkosťou písmen (primeranou pre žiakov tretieho ročníka), medzier medzi slovami a proporcií jednotlivých písmen.

Vpisovanie vynechaného slova do vymedzených medzier v texte podľa zmyslu vety s možnosťou výberu z alternatívnych slov alebo zo súboru slov pripravených na ich správne zaradenie do textu.

Tvorenie a písanie nadpisu k obrázkom vlastnoručne vystrihnutým a nalepeným na podložku – využitie rôznych druhov písma, farieb (pastelky, fixky...).

PROCES

Pri zaradovaní a vykonávaní spevňovacích cvičení a uvoľňujúceho čmárania používať postup uvedený v procese vyučovania v 2. ročníku.

Zrýchľovanie písania možno nacvičovať opakovaným zápisom toho istého slova do jedného až troch riadkov.

Zmenšovanie písma možno nacvičovať tak, že žiak najskôr napíše text svojou obvyklou veľkosťou písma, pričom píše do každého druhého riadku. Následne do vynechaného riadku napíše text z predchádzajúceho riadku písmom, pri ktorom dbá, aby bolo menšie. Ak to nezvláda, vo vynechaných riadkoch sa riadi narysovanou pomocnou linajkou určujúcou veľkosť písmen. V prípade, že žiak bežne používa písmená písanej abecedy, riadi sa tromi pomocnými linajkami, t. j. ohraničujúcimi dve vzdialenosti nad hlavnou linajkou a jednu pod hlavnou linajkou.

Pri odpisovaní, resp. prepisovaní textu s odlišnou grafickou úpravou (riekanky, básne) je potrebné dbať na dodržiavanie určeného odstupe od ľavého okraja, ktorý môže byť väčší ako pri bežnom písaní do zošita, pri ktorom je žiak vedený k tzv. úspornému spôsobu zápisu. K dodržiavaniu ukončenia riadku slovom, ktorým je riadok ukončený v predlohe: v prípade, ak je potrebné slová z jedného riadku predlohy vpísať do ďalšieho riadku, začiatok nasledujúceho riadku z predlohy začne rovnako, ako je v predlohe, čím sa sleduje odbúravanie ul'pievania na dôslednom využívaní plochy na písanie v prospech prehľadnosti.

Na rozvíjanie jemnej motoriky a grafomotoriky spojenej s tvorivým písaním slúži striedanie činnosti – vystrihovanie obrázkov alebo fotografií z nepotrebných časopisov, pracovných listov, ich nalepovanie na podložku a tvorenie a dopisovanie nadpisov k vystrihnutým obrázkom.

**ROZVÍJANIE KOMUNIKAČNÝCH SCHOPNOSTÍ
A
SOCIÁLNYCH ZRUČNOSTÍ
PRE 3. A 7. ROČNÍK
PRE ŽIAKOV S AUTIZMOM ALEBO ĎALŠÍMI PERVAZÍVNÝMI
VÝVINOVÝMI PORUCHAMI (BEZ MENTÁLNEHO POSTIHNUTIA)
S VYUČOVACÍM JAZYKOM MAĎARSKÝM**

3. ROČNÍK

CIELE

- Používať bežné sociálne verbálne rutiny,
- spontánne iniciovať, udržať a viesť jednoduchý verbálny rozhovor,
- učiť sa ďalšie pravidlá rozhovoru,
- vnímať, rozumieť a používať jednoduché gestá počas rozhovoru,
- učiť sa porozumieť jednoduchým metaforám,
- vedieť reagovať odpoveďami na bežné otázky (týkajúce sa osobných údajov, bydliska, školy a iné),
- dodržiavať pravidlá správania v triede, v škole a na verejnosti.

OBSAH

Rozvíjanie komunikačných schopností a sociálnych zručností spontánne, v primeraných sociálnych situáciách. Rozširovanie nadobudnutých schopností a zručností na spolužiakov, rovesníkov. Vedieť sa pozdraviť pri stretnutí a lúčení, pri vstupe do miestnosti a odchode z miestnosti, požiadať o niečo - počkať kým dokončí ten, kto rozpráva, vrátiť niečo s poďakovaním a pod.).

Používanie naučených sociálno-komunikačných zručností pri komunikácii s dospelým, s rovesníkmi.

Precvičovanie pravidiel rozhovoru - striedanie rolí, pohľad do očí s partnerom, rozvíjanie už načatej témy rozhovoru, držať sa načatej témy rozhovoru, neodbiehať k svojmu záujmu rozhovoru a pod.

Nacvičovanie používania intenzity hlasu za účelom sebakontroly a sebaovládania pri komunikácii so spolužiakmi, rovesníkmi.

Priradovanie zmyslu a významu rôznym gestám v modelových situáciách.

Vysvetľovanie jednoduchých slovných metafor a ich používanie.

Precvičovanie pohotovosti v poskytovaní informácií o sebe v rozhovoroch s dospelými, aj s rovesníkmi - meno, adresa bydliska, školy, vek žiaka a iné.

Používanie a utvrdzovanie zaužívaných pravidiel správania súvisiacich so životom v triede, škole.

PROCES

Priradovanie zmyslu rôznym gestám v dramatizovaných situáciách, „prekladanie“ gest do slov a slová do gest, prehrávanie životných situácií a ich sprevádzanie bežnými gestami. Odporúčaný je nácvik s dospelými a postupný transfer do reálnych situácií.

Vyberať také metafory, ktoré sú primerané veku a komunikačným schopnostiam žiaka. Slovné metafory je potrebné vysvetľovať, precvičovať ich používanie rôznymi formami: v rámci hier, hranie rolí, používaním pracovných listov, čítanie textu a nahrádzanie metafor pravým významom a podobne.

Bežné pravidlá správania, viazané na určité situácie (čakanie na pedagóga, presun do inej učebne, čakanie v rade na obed a pod.), môžeme vizualizovať pre žiaka zrozumiteľnou neverbálnou formou.

7. ROČNÍK

CIELE

- Vedieť vyjadriť svoje bežné pocity a želania,
- učiť sa vyjadriť špecifické pocity a potreby,
- učiť sa rozlišovať dôležitosť informácií a ich rozširovanie (napr. vedieť udržať tajomstvo, súkromnú informáciu a pod.),
- učiť sa vnímať rovesnícke trendy v úprave zovňajšku,
- rozširovať vedomosti a praktické zručnosti z oblasti dodržiavania osobnej hygieny.

OBSAH

Nacvičovanie rôznych spôsobov adekvátneho vyjadrovania vzťahu žiaka k činnosti.

Vyjadrenie, pomenovanie, komentovanie prežívaných pozitívnych, aj negatívnych emócií.

Hry na precvičovanie rozpoznávania a správneho pomenovania prežívaného emocionálneho stavu žiaka - v malých skupinách rovesníkov. Predvádzať rôzne životné situácie, analyzovať pocity, ktoré ich môžu sprevádzať, analyzovať ich príčiny a precvičovať adekvátne reakcie na ne (vrátane mimiky, gestikulácie, očného kontaktu a pod.).

Precvičovanie situácií, v ktorých sa zdôrazní dôvernosť nejakej informácie a potreba zamlčať ju, resp. „nepovedať všetko“, čo neznamená, že je to klamstvo (rozpoznávanie situácií, v ktorých je potrebné niečo zamlčať, aby sme sa vyhli ublíženiu niekomu a pod.).

Upriamenie pozornosti žiakov na rozličné prvky zovňajšku, ktoré sú bežné pre rovesníkov a ktoré súvisia s trendmi v móde, umení.

Dodržiavanie osobnej hygieny, zásady jej dodržiavania. Dávať do súvislosti udržiavanie osobnej hygieny s reakciami rovesníkov na žiaka.

PROCES

V rôznych situáciách, ktoré sa viažu predovšetkým na voľnočasové aktivity, naďalej nacvičovať rôzne spôsoby adekvátneho vyjadrovania vzťahu žiaka k činnosti, napr.: „To mám rád, to sa mi páči, túto hru sa nerád hrám, radšej by som si zahral...“ a podobne.

V situáciách, ktoré sú príjemné, učíme žiaka pomenovať prežívané emócie („Je mi fajn, cítim sa dobre, je mi príjemne.“), v opačných situáciách vyjadrovať opačné emócie.

Okrem bežných vonkajších znakov ako je farba vlasov, očí, svetlosť pleti a iné, upozorňujeme žiakov na prvky zovňajšku, ktoré sú bežné pre ich rovesníkov a ktoré súvisia s trendmi v móde, sledovanými televíznymi seriálmi, uznávanou hudbou a pod. Zaraďujeme hranie rôznych hier na postreh a primeranosť úpravy zovňajšku - vzhľadom na rôzne bežné a aj slávnostné situácie (priradovanie oblečenia k situáciám, k ľuďom, k pohlaviu a pod.).

V rámci medzipredmetových vzťahov do obsahu vzdelávania žiaka zaraďovať informácie o udržiavaní osobnej hygieny, o konkrétnom postupe a zásadách pri jej dodržiavaní na základe týždenného harmonogramu povinností. Ak je to potrebné, odporúčame vizualizovať a rozkrokovat' jednotlivé postupy dodržiavania osobnej hygieny.

**ROZVÍJANIE GRAFOMOTORICKÝCH ZRUČNOSTÍ A PÍSANIE
PRE 3. ROČNÍK
PRE ŽIAKOV S AUTIZMOM ALEBO ĎALŠÍMI PERVAZÍVNÝMI
VÝVINOVÝMI PORUCHAMI (BEZ MENTÁLNEHO POSTIHNUTIA)
S VYUČOVACÍM JAZYKOM MAĎARSKÝM**

3. ROČNÍK

CIELE

- Upevniť správne návyky pri písaní - dodržiavanie rovnomernosti proporcií jednotlivých písmen, medzier medzi slovami,
- zmenšovať veľkosť písmen,
- zrýchliť tempo pri písaní,
- vedieť dodržať určenú grafickú úpravu písaného textu,
- dbať na úhľadnosť rozloženia písaného textu.

OBSAH

Slová a texty na tejto vyučovacej hodine vychádzajú z obsahu vyučovacieho predmetu maďarský jazyk a literatúra a z vyučovacieho predmetu slovenský jazyk a slovenská literatúra.

Spevňovacie a uvoľňovacie cviky prstov a rúk, vrátane celého tela, po určitom čase písania s frekvenciou podľa dispozície k unaviteľnosti žiaka (psychickej alebo/a fyzickej).

Uvoľňujúce riadené čmáranie veľkých tvarov na vertikálnej a horizontálnej podložke.

Odpisovanie slov do riadku.

Odpisovanie súvislého textu – na seba nadväzujúcich viet, krátkeho príbehu.

Prepis textu: z tzv. tlačenej písmen do písanej písmen, ak žiak používa pri vlastnom písaní písmeňá písanej abecedy. V opačnom prípade, t. j. ak žiak bežne pri písaní používa písmeňá tlačenej abecedy, prepisuje text s použitím písmen tlačenej abecedy (tzv. paličkové písmo alebo písmeňá veľkej tlačenej abecedy) z predlohy napísanej písmeňým písmom.

Odpisovanie a prepis textu účelne členeného do riadkov (rýmované riekanky).

Odpisovanie slov z tabule, resp. z individuálnej predlohy, s dodržaním vyučujúcim určenou veľkosťou písmen (primeranou pre žiakov tretieho ročníka), medzier medzi slovami a proporcií jednotlivých písmen.

Vpisovanie vynechaného slova do vymedzených medzier v texte podľa zmyslu vety s možnosťou výberu z alternatívnych slov alebo zo súboru slov pripravených na ich správne zaradenie do textu.

Tvorenie a písanie nadpisu k obrázkom vlastnoručne vystrihnutým a nalepeným na podložku – využitie rôznych druhov písma, farieb (pastelky, fixky...).

PROCES

Pri zaraďovaní a vykonávaní spevňovacích cvičení a uvoľňujúceho čmárania používať postup uvedený v procese vyučovania predmetu rozvíjanie grafomotorických zručností a písanie v 2. ročníku.

Zrýchľovanie tempa písania sa dosahuje opakovaným zápisom toho istého slova do jedného, maximálne troch riadkov. Je potrebné zamerať sa na slová v maďarskom i slovenskom jazyku, ktoré spôsobujú žiakovi problém pri písaní diktátu alebo vo všeobecnosti.

Zmenšovanie písma možno nacvičovať tak, že žiak najskôr napíše text svojou obvyklou veľkosťou písma, pričom píše do každého druhého riadku. Následne do vynechaného riadku napíše text z predchádzajúceho riadku písmom, pri ktorom dbá, aby bolo menšie. Ak to

nezvláda, vo vynechaných riadkoch sa riadi narysovanou pomocnou linajkou určujúcou veľkosť písmen. V prípade, že žiak bežne používa písmená písanej abecedy, riadi sa tromi pomocnými linajkami, t. j. ohraničujúcimi dve vzdialenosti nad hlavnou linajkou a jednu pod hlavnou linajkou.

Pri odpisovaní, resp. prepisovaní textu s odlišnou grafickou úpravou (riekanky, básne) je potrebné dbať na dodržiavanie určeného odstupe od ľavého okraja, ktorý môže byť väčší ako pri bežnom písaní do zošita, pri ktorom je žiak vedený k tzv. úspornému spôsobu zápisu. K dodržiavaniu ukončenia riadku slovom, ktorým je riadok ukončený v predlohe: v prípade, ak je potrebné slová z jedného riadku predlohy vpísať do ďalšieho riadku, začiatok nasledujúceho riadku z predlohy začne rovnako, ako je v predlohe, čím sa sleduje odbúravanie ul'pievania na dôslednom využívaní plochy na písanie v prospech prehľadnosti.

Na rozvíjanie jemnej motoriky a grafomotoriky spojenej s tvorivým písaním slúži striedanie činnosti – vystrihovanie obrázkov alebo fotografií z nepotrebných časopisov, pracovných listov, ich nalepovanie na podložku a tvorenie a dopisovanie nadpisov k vystrihnutým obrázkom. Pri tejto činnosti je vhodné preferovať materinský jazyk žiaka.

**Obsah vzdelávania
pre 3. a 7. ročník
pre žiakov s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi
vývinovými poruchami (bez mentálneho postihnutia)**

**Autori:
PaedDr. Andrea Šedibová
PaedDr. Mária Tekelová
PaedDr. Gyöngyi Ledneczka**